

РЕЦЕНЗІЯ

д.мед.н., проф. Скиби В. Я. на дисертаційну роботу Горбатовської Н. В. «Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики та лікування генералізованого пародонтиту у вагітних жінок на тлі хронічного гастриту та анемії», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 221 стоматологія

Актуальність теми дослідження. На даний час проблема високої поширеності та необхідність в лікуванні захворювань пародонту є однією з пріоритетних напрямків для сучасної стоматологічної практики. Дані ВООЗ свідчать, що від 80 до 100 % населення різних вікових груп мають ту чи іншу форму патології пародонту. При цьому супутня соматична патологія є фактором, що найбільш сприяє поширенню і обтяженню запального процесу в пародонті. Багатьма авторами встановлено прямий зв'язок між соматичною патологією і розвитком стоматологічної захворюваності у вагітних жінок. За останні роки простежується підвищення віку вагітних, при цьому у них зростає і ускладнення соматичної патології.

Враховуючи все вищесказане, питання стоматологічного здоров'я вагітних жінок є актуальним, особливо при наявності у них хронічного гастриту та анемії, що слугувало підставою для пошука способу профілактики та лікування захворювань пародонту у цієї категорії пацієнтів.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в рамках науково-дослідних робіт державній установі «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України». Дисертант була відповідальним виконавцем НДР:

Зауваження: *На протязі всієї роботи зустрічається словосполучення «захворювання тканин пародонту», що не є коректним. Загально прийнятим є словосполучення захворювання пародонту.*

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, достовірність одержаних результатів. Наукові положення, висновки і рекомендації ґрунтуються на даних клінічних та експериментальних досліджень, проведених дисертанткою.

В клініці проведено дослідження стану пародонту та ротової рідини у вагітних жінок з соматичною та без соматичної патології. На основі даних клінічних досліджень був розроблений лікувально-профілактичний комплекс для профілактики та лікування встановлених порушень.

Експериментальні дослідження проведені в два етапи. На першому етапі було розроблено лікувально-профілактичний гель «Фіалка» для ротової порожнини для використання вагітними жінками на тлі хронічного гастриту та анемії з генералізованим пародонтитом початкового та першого ступеня.

На другому етапі експериментальних досліджень проведено вивчення токсичності запропонованого гелю та його пародонтопротекторну дію. Дослідження пародонтопротекторних властивостей розробленого гелю «Фіалка» для порожнини рота проведено на експериментальній моделі пародонтиту на тлі виникнення кальцій дефіцитних станів показало високу ефективність.

Проведено великий обсяг клінічних, біохімічних та цитологічних досліджень. Методи дослідження, які використані в дисертаційній роботі є сучасними та адекватними щодо поставлених завдань, що дозволили отримати достовірні результати та зробити обґрунтовані висновки.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертаційна робота Горбатовської Н.В. «Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики та лікування генералізованого пародонтиту у вагітних жінок на тлі хронічного гастриту та анемії» є самостійним завершеним науковим дослідженням, проведеному на сучасному рівні.

Автор вперше провела дослідження стану пародонту та слинних залоз у вагітних жінок з супутньою патологією та встановила, що у них відмічається 100 % захворюваність пародонту та зниження швидкості салівації.

На основі експериментальних досліджень був розроблений гель «Фіалка» встановлено, що запропонований гель не токсичний та володіє пародонтопротекторною дією.

В лікувально-профілактичний комплекс у цієї категорії хворих входили гель «Фіалка», ополіскувач для ротової порожнини «Лікувальні трави», зубна паста «Аромотерапія», препарат заліза і «Тиротин».

Клініко-лабораторні дослідження показали, що запропонований лікувально-профілактичний комплекс для вагітних жінок на тлі хронічного гастриту та анемії знижує інтенсивність запального процесу в пародонті, підвищує швидкість салівації та нормалізує активність ферментів в ротовій рідині

Зауваження: В наукову новизну слід було б ввести результати біохімічних та клінічних досліджень обстежень, отриманих до лікування вагітних жінок з сполученою патологією.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення роботи полягає в розробці лікувально-профілактичного комплексу для лікування захворювань пародонту у вагітних жінок на тлі супутньої патології, який включає гель «Фіалка», препарат заліза, «Тиротин», зубну пасту «Аромотерапія» та ополіскувач для ротової порожнини «Лікувальні трави». Показано, що запропонований лікувально-профілактичний комплекс прискорює клінічне одужання і сприяє стійкій стабілізації процесу в пародонті у вагітних жінок з хронічним гастритом та анемією.

Оцінка змісту роботи, її значення в цілому, зауваження щодо оформлення.

Дисертація викладена українською мовою на 181 сторінці комп'ютерного тексту та складається зі вступу, огляду літератури опису матеріалів та методів дослідження, розділів власних спостережень, аналізу та обговорення отриманих результатів, висновків, списку використаних джерел. Робота ілюстрована 9 рисунками та 34 таблицями. Список використаних джерел включає 279 видань (з них 81 англомовних).

Вступ викладено на 7 сторінках, у ньому сформульована актуальність проблеми, що вивчається, коло невирішених питань, поставлено мету та задачі дослідження, висвітлено наукову новизну, практичне значення роботи, вказано на особистий внесок автора.

Зауваження: *на наш погляд, в науковій новізнi необхідно було б вiдобразити клiнiчнi показники та бiохiмiчнi змiни в ротовi рiдинi у вагiтних жiнок на тлi гастриту та анемiї. Вказано, що список використаних джерел 392 джерела, а в списку їх 279.*

Розділ «Огляд літератури» висвітлений на 24 сторінках, містить 3 підрозділи. Автор використала літературу, котра висвітлює стан проблеми, щодо обраного напрямку дослідження. Матеріали розділу викладені в доступній формі, при цьому використані сучасні вітчизняні та зарубіжні джерела. Кожен із підрозділів завершується коротким підсумком.

Розділ «Матеріали та методи дослідження» викладений на 17 сторінках. Експериментальні та біохімічні дослідження проведені на базі Українського науково-дослідного інституту медицини транспорту Міністерства охорони здоров'я України, м. Одеса, а лабораторні дослідження проведені на базі ДУ «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН Укараїни», м. Одеса: в лабораторії розробки та досліджень засобів гігієни ротової порожнини. У розділі, котрий включає 4 підрозділа, автор наводить етапи виконання експериментальних та клінічних досліджень, опис методів дослідження, детальну характеристику препаратів, котрі застосовувались з профілактичною ціллю.

Використані методи дослідження сучасні, адекватні поставленим завданням, що дозволило отримати вирогідні результати дослідження.

Зауваження до розділу: *На наш погляд дуже детально описані бiохiмiчнi методи дослідження активностi ферментiв. Об'єм дисертацiї великий, тому можливо було б вказати тiльки посилання на авторiв методик. З якою цiллю автор моделювала кальцiй-дефiцитний стан, а вивчала гiнгiвiт? Не вказано хто автор цiєї моделi. Для яких досліджень запропонована ця модель?*

Розділ 3. Стан тканин пародонта у вагітних жінок з супутньою соматичною патологією. Розділ викладено на 19 сторінках, складається з 4 підрозділів, ілюстрований 7 таблицями та 3 рисунками. В ньому висвітлено результати стану пародонту у вагітних жінок з соматичною та без соматичної патології. Встановлено, що у вагітних жінок з захворюваннями шлунково-кишкового тракту та анемії генералізований пародонтит був у 100 % жінок.

При біохімічному дослідженні ротової рідини у вагітних жінок з хронічним гастритом та анемією відмічається посилення вільно-радикальних процесів на тлі зниження ферментів антиоксидантного захисту.

Зауваження: Скарги вагітних жінок, які наведені в підписах до рисунків, необхідно було б винести в текст розділу.

Розділ 4. Розробка гелю для ротової порожнини «Фіалка» та дослідження його токсикологічних і пародонтопротекторних властивостей в умовах відтворення експериментального пародонтиту.

Розділ викладено на 24 сторінках, складається з 4 підрозділів, ілюстрований 15 таблицями. В ньому висвітлено результати розробки гелю та дослідження його токсичності та пародонтопротекторної дії. Проведений великий об'єм досліджень, які підтверджують нетоксичність та пародонтопротекторну дію розробленого гелю «Фіалка». В експерименті встановлено, що при нанесенні на ясна гелю «Фіалка» в сировотці крові зменшувалась кількість малонового діальдегіду та підвищувалась активність антиоксидантних ферментів. При цьому відмічалось зменшення деструктивних процесів в пародонті, про що свідчить зниження ступеню атрофії альвеолярного відростка піддослідних тварин.

Зауваження: Чому при експериментальному лікуванні застосовували тільки гель «Фіака», а не вводили в раціон інші компоненти лікувально-профілактичного комплексу?

Розділ 5. Клінічна оцінка ефективності лікування та профілактики запально-дистрофічних захворювань тканин пародонту у вагітних жінок з хронічним гастритом та анемією. Розділ викладено на 18 сторінках, складається з 4 підрозділів, ілюстрований 7 таблицями та 6 рисунками. В ньому наведена клінічна оцінка ефективності застосування запропонованого лікувально-профілактичного комплексу.

Клінічно доведено, що застосування запропонованого лікувально-профілактичного комплексу призводило до нормалізації всіх досліджених показників стану пародонту у вагітних жінок з хронічним гастритом та анемією. Під впливом запропонованого комплексу прооксидантно-оксидантний баланс в ротовій рідині змістився в бік активації антиоксидантного захисту.

Зауваження: У цьому розділі бажано було би навести рентгенологічні знімки обстежених. В другому пункті висновків 5 розділу не вказано в чому відмічали зміни. В таблицях 5.6 та 5.7 вказано зміни «біохімічні показники вагітних жінок», а не біохімічні показники в ротовій рідині вагітних жінок. Клінічні показники стану пародонту вагітних вивчалися до лікування та через 1 та 3 місяці після лікування, а активність ферментів ротової рідини тільки до та через 1 місяць після лікування.

У розділі аналіз та узагальнення отриманих результатів, підведені підсумки роботи, показано її наукове значення, практичну цінність. Здобувач

лаконічно характеризує й узагальнює основні результати власного дослідження.

Зауваження. *Розділ не містить ретельний аналіз одержаних результатів у порівнянні з дослідженнями інших авторів за даною проблемою.*

Висновки, їх 6, написані конкретно, обґрунтовано, вони ілюстровані кількісними показниками і, в цілому, є підсумком всього виконаного дослідження.

Список використаних джерел (279) відображає основний зміст дисертаційної роботи. Список літературних джерел представлений за абеткою, спочатку вітчизняних авторів і потім - закордонних.

Повнота викладу результатів дисертації у наукових фахових виданнях. Матеріали дисертації опубліковані в 8 наукових працях: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні Румунії, 1 патент України на корисну модель, 2 тез у матеріалах конференцій.

У цілому робота написана літературною мовою. Оформлення дисертації витримане строго в рамках вимог, пропонованим до написання дисертацій.

При виконанні досліджень використана адекватна широка доказова база. Всі розділи дисертаційного дослідження насичені фактичним матеріалом, ілюстровані таблицями та рисунками. Опубліковані праці повністю відображають основний зміст та результати дослідження.

Принципових зауважень до змісту та оформлення дисертаційної роботи немає.

Дані про відсутність текстових запозичань та порушення академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації, не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

У процесі рецензування дисертаційної роботи виникло декілька запитань до дисертантки:

1. Чому Ви в своїй роботі використовували експериментальну модель – токсичної кальцій-дефіцитної моделі, а не моделі захворювань пародонту, які використовуються в нашому Інституті?

2. Який механізм дії запропонованого гелю «Фіалки» ?

3. З чим Ви пов'язуєте високу міграцію лейкоцитів у вагітних жінок з хронічним гастритом та анемією?

4. З чим пов'язано виникнення анемії у процесі вагітності?

5. Який діагноз у обсежених, у котрих відмічалась рухливість зубів (у 5 жінок).

6. Чи можливо застосовувати розроблений Вам лікувально-профілактичний комплекс у інших категорій пацієнтів з захворюваннями пародонту?

ВИСНОВОК

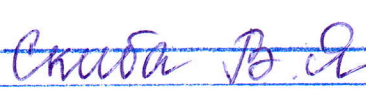
Дисертаційна робота Горбатовської Наталії Вікторівни «Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики та лікування генералізованого пародонтиту у вагітних жінок на тлі хронічного гастриту та анемії» є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке пов'язане з підвищенням профілактики та комплексного лікування захворювань пародонту у вагітних жінок з хронічним гастритом та анемією шляхом розробки лікувально-профілактичного комплексу.

Отримані результати і зроблені висновки підтверджені достатнім обсягом проведених експериментальних досліджень на сучасному методичному рівні і досить повно опубліковані.

Дисертаційна робота за актуальністю теми, обґрунтованістю та достовірністю отриманих результатів, їх науковою новизною і практичною значимістю, за оформленням роботи повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженого наказом МОН України № 40 від 12 січня 2017 року, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія.

Рецензент: с.н.с. Державної установи
«Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії
Національної академії медичних наук України»,
доктор медичних наук, професор

 Василь СКИБА

Підпис	
	завіряю
Інспектор відділу кадрів ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «ІНСТИТУТУ СТОМАТОЛОГІЇ ТА ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ХІРУРГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»	
